

Verder kijken...

In de middeleeuwen beschouwden geleerden zich als dwergen op de schouders van reuzen. Die reuzen, dat waren de generaties geleerden die hen waren voorgedaan; die dwergen, dat waren zij en hun tijdgenoten. Dat beeld is, als je er over nadenkt, flatterend zowel voor de voorgangers als voor de tijdgenoten. De voorgangers mogen dan wel van indrukwekkender postuur zijn geweest en intellectueel grotere stappen hebben gezet, door op hun schouders plaats te nemen konden de tijdgenoten niettemin verder kijken en dingen zien die de voorgangers niet konden zien.

Dat van dat ongelijke postuur vergeten we even, met dat verder kijken gaan we aan de slag. Eén van de fijnere aspecten van het academische bestaan is dat je elk jaar weer de kans krijgt nieuwe mensen in het vak in te wijden. Van sommigen blijkt vrij snel dat hun roeping elders ligt. Een groter deel maakt zich de kennis en vaardigheden eigen die ze tijdens de opleiding krijgen aangereikt, maar voegen er zelf niet zoveel aan toe. En dan heb je die enkelingen die er in slagen je te verbazen, die zich niet tevreden stellen met het reproduceren van wat ze van anderen hebben geleerd, maar die iets nieuws uitproberen. Dan weet je als docent of begeleider: die zijn in staat verder te kijken, die gaan dingen zien die je zelf nooit hebt gezien.

De Vereniging voor Sociologie organiseert, in samenwerking met Uitgeverij Acco, jaarlijks een wedstrijd onder de pas afgestudeerde sociologen. Om voor deze “Acco-prijs van de Vereniging Voor Sociologie” in aanmerking te komen, dienen masterstudenten die afstudeerden tijdens het academiejaar waarop de prijs betrekking heeft, een artikel in te zenden dat gebaseerd is op hun eindverhandeling.

De auteur van het beste artikel wordt laureaat en ontvangt, naast eeuwige roem, daarvoor een geldprijs van €500 en een gratis lidmaatschap van de VVS voor één jaar (met inbegrip van een abonnement op *Sociologos*, het Tijdschrift voor Sociologie). Het bekroonde artikel wordt bovendien in *Sociologos* gepubliceerd.

In dit nummer publiceren we het artikel van de prijswinnaar, Pieter Dudal, en van de twee andere hoogst gerangschikte kandidaten, Freek Van Deynze en Nana Mertens. Dat we dit jaar drie artikelen publiceren, geeft aan dat de inzendingen voor de “Acco-prijs van de Vereniging Voor Sociologie” voor 2014 van hoog niveau waren.

Pieter Dudal won de Acco-Thesisprijs met een artikel met als titel “Evolutie van anti-migrantenattitudes in Europa (2002-2012). Welke invloed had de financieel-economische crisis? Een empirische falsificatie van de Ethnic Competition Theory”. De basisstelling van deze theorie is dat competitie tussen autochtonen en migranten om waardevolle en gewaardeerde bronnen in de samenleving kan leiden tot een stijging van anti-migrantenattitudes bij de autochtone bevolking. Pieter Dudal test een cruciaal onderdeel ervan – het element competitie – aan de hand van de evolutie van anti-migrantenattitudes in de loop van de recente economische crisis.

Het resultaat van die test is opmerkelijk: in de overgrote meerderheid van de onderzochte landen is er, sinds de financieel-economische crisis, geen sprake van een stijging van anti-migrantenattitudes. De auteur schuift een alternatieve verklaring

naar voor. Anti-migrantenattitudes of racismen moeten niet gezien worden als een uiting van competitie of economische bedreiging, maar kunnen worden begrepen als een gevolg van de culturele bedreiging die non-migranten ervaren. Dat opent bijzonder interessante perspectieven voor verder onderzoek.

Freek Van Deynze maakte een artikel getiteld: “Sociologen socialiseren: Representatie van de sociologie en de socioloog in Vlaamse inleidende handboeken”. Inleidende handboeken spelen een belangrijke rol in de socialisering van sociologen, argumenteert Freek Van Deynze. Ze zijn veelal de eerste kennismaking met de discipline en kunnen een reden zijn om er wel of niet mee door te gaan. Interessant is dan ook te kijken naar hoe het vak en de rol van de socioloog er worden in voorgesteld. Daartoe analyseerde Freek Van Deynze de sociologiehandboeken die sinds het begin van de twintigste eeuw in Vlaanderen worden gebruikt.

Sociologen blijken het sinds de jaren 1960 nogal eens te zijn over het wetenschappelijk karakter van de discipline en presenteren zichzelf als neutrale professionals, waarvan de vakkennis door beleidsmakers kan worden ingezet om sociale problemen op een wetenschappelijke manier aan te pakken. De auteur blikt ook vooruit en constateert dat er wellicht verandering op til is. Er is de ophef over wetenschapsfraude en er zijn de publieke controverses over de verbondenheid van wetenschap, politiek en maatschappij. Er zijn de druk om te publiceren en de onzekere arbeidspositie die wetenschappers toevlucht doet zoeken binnen de ivoren toren. Er is het beleid dat waar voor zijn geld – valorisatie – eist. Er zijn de studenten die steeds meer als consumenten worden gezien en die zich ook zo gedragen. Hoe dat alles zich in de handboeken zal vertalen, is zeker de moeite van het onderzoeken waard.

Nana Mertens schreef een artikel met als titel: “De invloed van gezinsvorm en ouderlijk conflict op relationele toekomstverwachtingen. Een onderzoek bij Vlaamse jongeren”. Jongeren groeien vandaag op in gezinsvormen die in volle verandering zijn. Nana Mertens vroeg zich af wat de gevolgen daarvan zijn op de relationele toekomstverwachtingen van die jongeren. Aan de hand van data van het Leuvens Adolescenten en GezinnenOnderzoek onderzocht ze de invloed op de verwachte scheidingskans en op de voorkeur om te huwen van Vlaamse jongeren. Resultaten tonen dat jongeren met gescheiden ouders hun scheidingskans hoger schatten en dat ze een hogere kans hebben om aan te geven dat ze niet willen trouwen.

De auteur constateert verschillen tussen jongeren van wie de ouders (ooit) gehuwd waren en jongeren van wie de ouders (ooit) ongehuwd samenwoonden. Jongeren die weinig ouderlijk conflict ervaren, verwachten een lagere scheidingskans en hebben een hogere kans om de voorkeur voor een huwelijk te uiten dan jongeren die veel conflict ervaren. Wanneer de verblijfsouder na een scheiding opnieuw huwt, hebben jongeren een hogere kans om een voorkeur voor een eigen huwelijk te uiten. Dat zijn stuk voor stuk fascinerende inzichten, die ook weer nieuwe perspectieven bieden. Veranderen die attitudes bijvoorbeeld naarmate gezinsvormen die vandaag als bijzonder worden ervaren, steeds meer standaard en dus ook de norm zullen worden? Stof voor toekomstig onderzoek.

De jury, zoveel moet duidelijk zijn, was aangenaam verrast door de kwaliteit van de inzendingen. Het niveau van technische beheersing van de ingezonden stukken was hoog, evenals het vermogen om goed vragen te stellen en die vervolgens te vertalen in werkbare onderzoeksdesigns. Aankomende sociologen durven bovendien ook wel de gebaande paden verlaten en nieuwe wegen verkennen. Dat is een verheugende vaststelling. De kans is dan ook heel groot dat deze laureaten van de “ACCO-prijs van de Vereniging Voor Sociologie” voor 2014 ons dingen gaan laten zien die wij zelf nooit hebben gezien. Die gaan, met andere woorden, verder kijken...

Naar gewoonte bevat dit nummer naast de drie artikelen nog ander materiaal dat ons doet verder kijken. Mark Bovens en Jochem Tolsma geven woord en wederwoord over ‘opleiding als (mogelijk) nieuwe sociale scheidslijn’, een voortzetting van de discussie zoals gevoerd op de Dag van de Sociologie op 27 mei jl. in Amsterdam. Staf Hellemans kijkt verder vanuit historisch perspectief door terug te kijken op het verzuilingsonderzoek waarover hij in 1988 publiceerde in het *Tijdschrift voor Sociologie*. Dat ook anderen verder kijken is Gert Meyers niet ontgaan. Hij verzorgt een boekbespreking van recent verschenen sociologische literatuur.

Verder kijken... Dat is ook de boodschap van de coverfoto, van de hand van onze huisfotograaf Jef Deyaert. We zien, voor wie het niet onmiddellijk herkent, het plein voor de Anitkabir, het mausoleum van Mustafa Kemal Atatürk, in de Turkse hoofdstad Ankara. Een foto gemaakt, hoe kan het ook anders, in de marge van een sociologencongres.

Voor de redactie,
Patrick Stouthuysen